

Megújulóenergia-közösségek, mint a globális klíma-, energia-, gazdasági és társadalmi válság kezelésének egyik lehetséges eszköze

Kovács Bence, az MTVSZ programvezetője

Botár Alexa, az MTVSZ csoportvezetője

A megújulóenergia-közösségek (MEK) hivatalos jogi meghatározása ugyan csak 2018. decemberében jelent meg az EU Tiszta Energia csomagja keretében a megújuló energia irányelvben (REDII), azonban Európa-szerte több évtizedes múltra tekint vissza. A TU Delft tanulmánya szerint 2050-re akár az EU minden 2. állampolgára megtermelhetné magának az elektromos energiát ilyen módon.

REDII 2. cikk Fogalommeghatározások:

„16. megújulóenergia-közösség” olyan jogi személy:

*a) amely az alkalmazandó nemzeti joggal összhangban nyitott és önkéntes részvételen alapul, önálló, ténylegesen azon **tagjainak** vagy **részvényeseinek** irányítása alatt áll, akik, illetve amelyek a szóban forgó jogi személy tulajdonában álló és általa fejlesztett **megújulóenergia-projektek közelében** található;*

*b) amelynek részvényesei, illetve tagjai **természetes személyek, kkv-k vagy helyi hatóságok**, ideértve az **önkormányzatokat** is;*

*c) amelynek **elsődleges célja nem profit termelése**, hanem az, hogy környezeti, gazdasági, szociális-közösségi szempontból részvényesei, tagjai, illetve működési területének környéke javát szolgálja;”*

A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) 2013 óta futó közösségi energia programja népszerűsíti hazánkban a nemzetközi jó gyakorlatokat, keresi és támogatja a hazai kezdeményezéseket. Jelenleg nincs tiltva jogilag MEK-ek létrehozása hazánkban, azonban a jogi, adminisztratív, finanszírozási környezet hátrányos számukra, ezért **jelenleg nem létezik életképes megújulóenergia-közösség üzleti modell**, ezért azok nem is jöhettek még létre. Éppen ezért a REDII előírja a tagállamok számára, hogy 2021. június 30-ig az irányelv átültetése során egy támogató keretrendszer hozzanak létre.

E keretrendszer elemeit már a 2020. januárjában bemutatott Nemzeti Klíma- és Energiatervnek (NEKT) is tartalmaznia kellett volna, de abban marginálisan jelent meg. Csupán a hálózatüzemeltetési szempontú előnyére utalva (hálózati terheléscsökkentő szerep) és egy azóta megjelent pilot projekt pályázati támogatás keretében. A NEKT-tel egyszerre bemutatott **Nemzeti Energia Stratégia** (NES) már célszámot is tartalmaz a megújulóenergia-közösségekről, a kormány **2030-ra mind a 175 járásban** szeretne látni **legalább egy működő megújulóenergia-közösséget**.

Az ITM 2020. márciusában 2 milliárd Ft-os kerettel **pályázatot** írt ki **energiaközösségek létrehozását és működtetését támogató pilot projektek megvalósítására**. Ez biztató kezdeményezés, a kiírás elsősorban a decentralizált energiatermelést és a fogyasztói rugalmasságot értékeli a MEK-ekben, ami a válsághelyzetekben különösen előnyös, de az energiaközösségek további előnyöket is nyújtanak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból.

Az EU-s szabályozásnak köszönhetően a MEK-ek által megtermelt **haszon a helyi közösségben marad**, az a helyi gazdaságot, társadalmat, környezetet gyarapítja. Növeli a helyi közösség környezettudatosságát azáltal is, hogy a környezeti hatásokat lokalizálja, kevésbé terheli térben és időben távoli közösségekre. Fontos szerepet tölthet be **energihatékonyság növelésében** és az **energiaszegénység csökkentésében**. Az energiaközösség tulajdonosainak befektetése helyben marad, ott teremt munkaerőt és saját rezsikiadásait is csökkentik, mint a közösen megtermelt energia fogyasztói. Külföldön jellemző a nyereség (egy részének) visszatérülő **közösségi alapba** helyezése, amely kamatmentes kölcsön formájában helyi energiatermelési intézkedéseket támogathat vagy kedvezményes áron adhat energiát a rászorulóknak.

Javaslatok

A REDII átültetése során a tagállamoknak a megújulóenergia-közösségek létrehozásában és működtetésében rejlő lehetőségeket és az előttük álló akadályokat is fel kell tárni. Ez a folyamat még hátra van, a hivatkozott pályázat is e célt szolgálja.

A REDII irányelv hazai átültetése során létrehozandó támogató keretrendszer keretében a jogszabályoknak biztosítani kell az alábbiakat a megújulóenergia-közösségek számára:

- **Indokolatlan szabályozó és adminisztratív akadályok megszüntetése**

Amint a hazai felmérés azonosította az ilyen akadályokat a megújulóenergia-közösségek fejlesztése előtt, az akadályokat el kell távolítani. Ilyen lehet a ma a háztartási méretű kiserőművek számára elérhető szaldós elszámolás kiterjesztése több fogyasztóra.

- **Diszkrimináció-mentesség**

A megújulóenergia-közösségeket nem szabad hátrányosan megkülönböztetni végzett tevékenységeik során, különösen nem más piaci szereplők (pl. elosztórendszer-üzemeltetők, közművek) vagy a kormányzat által.

- **Méltányos, arányos és átlátszó engedélyezési és regisztrációs folyamatok**

A megújulóenergia-közösségekre vonatkozó engedélyezési követelmények és más szabályozások terén a tagállamoknak biztosítani kell, hogy azok ne rójanak aránytalanul nagy terhet e közösségekre.

- **Méltányos, arányos, átlátszó és költségtükröző hálózati és más díjak**

A tagállamoknak biztosítani kell, hogy az energiaközösségek méltányos módon hozzájáruljanak a hálózati és más rendszerköltségekhez. E költségeket azonban költség-haszon elemzéssel kell megállapítaniuk, amely lehetőséget ad, hogy az energiaközösségek által az energiarendszernek és a közösségnek nyújtott előnyöket, hasznot beszámíthassák. Jellemzően a nemzeti energiaszabályozó végzi az elemzést. Mindenképpen átlátható módon, a társadalmi részvételi és elszámoltathatósági szabályok alapján szükséges végeznie.

- **Pénzügyi és információs hozzáférés**

Mivel sok közösség nem tudja, hogyan induljon el, kiváltképp a technikai és pénzügyi kérdésekben. A támogató keretrendszereknek megoldásokat kell találnia ezekre a kérdésekre. Sok közösség küzd a megvalósíthatósági tanulmányok finanszírozásával, amelyek meghatározzák, hogy kivitelezhető-e egy projekt. Ez lehetőség, hogy a közösség szorgalmazza például visszatérülő alapok vagy pályázatok létrehozását, vagy más befektetési támogatásokat, például kedvező kölcsönök, juttatások vagy adókedvezmények bevezetését az energiaközösségek tagjai befektetéseire.

- **Hozzáférhetőség a hátrányos helyzetűeknek, energiaszegénységben élőknek, bérlőknek**

Senkit nem szabad hátrahagyni az energiaátmenet során. Az energiaközösségeknek lehetőségeket kell biztosítaniuk arra, hogy ezek az energiaszegénységben élő háztartások is részt vehessenek a tevékenységükben. Számos energiaszövetkezet fellép az energiaszegénység ellen speciális programokkal, szolidaritási ill. finanszírozó alapokkal. A tagállamok feladata olyan specifikus politikák és intézkedések megalkotása, amelyek elősegítik e tevékenységeket, de az állampolgárok feladata a konkrét ötletekkel előállni.

- **Önkormányzatok és szövetkezetek közötti együttműködés.**

Az önkormányzatok egyre inkább töreksenek saját energiaközösség, energiaszövetkezet felállítására vagy együttműködésre egy már létező megújulóenergia-közösséggel. A önkormányzatok már kérhetnek meghatározott szabályozási és kapacitásépítési támogatást. Ehhez felhatalmazást kell kapniuk helyi intézkedések bevezetésére az energiaközösségek támogatása érdekében, például helyi tervezés, pénzügyi politikák vagy közbeszerzés területén.

Ezen felül javasoljuk:

- **Kamatmentes, visszatérülő alap** létrehozása a megújulóenergia-közösségek létrehozása és beruházásainak ösztönzése céljából.

A közösségi energia háttéréről, a Magyar Természetvédők Szövetsége programjáról további részletek találhatóak az MTVSZ [„A közösségi megújuló energia mindenkinek jár”](#) című kiadványában.

További hivatkozott háttéranyagok

- REDII: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/2001 IRÁNYELVE (2018. december 11.) a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>
- MTVSZ Közösségi Energia programja: https://mtvsz.hu/kozossegi_energia
- A kormány 2020. januárjában megjelent klíma- és energiastratégiai dokumentumai, benne a Nemzeti Energia- és Klímaterv (NEKT) és a Nemzeti Energiastratégia (NES):
https://www.kormany.hu/download/b/40/c1000/Strat%C3%A9gi%C3%A1k_20200116.zip
- „Energiaközösségek kialakítását és működését támogató mintaprojekt megvalósítása” pályázat:
<https://nkfih.gov.hu/palyazoknak/egyeb-tamogatas/energiakozossegek-kialakitasat-mukodeset-tamogato-mintaprojekt-megvalositasa-2020-314-zfr-ekm/palyazati-felhivas>